

EEN EN ANDER

OMTRENT

P. C. HOOFT EN ZIJN GESLACHT,

DOOR

MR. CH. M. DOZY.

E navolgende aantekeningen zouden allicht in portefeuille gebleven zijn als aanleiding tot nader onderzoek, ware de gelegenheid hiertoe niet door verandering van werkkring en woonplaats voor mij afgesneden. Dit strekke tot verklaring van het fragmentarische karakter dezer bijdrage.

Zij betreft in de eerste plaats het geboortehuis van PIETER CORNELISZON. In 1881 is er vruchteloos naar gezocht en spijtig is dit niet; immers de fraaie, toen geplaatste gedenksteen prijkt beter in den gevel der patricierswoning op de Keizersgracht dan in dien van den smidswinkel op den Nieuwendijk. Dat de dichter in deze smalle straat geboren was, wist men uit de *Memorien en adviezen* van zijnen vader, maar deze laat zich daarin niet nauwkeuriger uit dan dat hij na zijn huwelijk eene woning koos „op den Nieuwendijk omtrent de oude Haerlemmersluys en oude Haerlemmerpoort”. Daar hij in 1592 nog aldaar woonde, moet zijn oudste zoon in 1584 ook aldaar geboren zijn.

Eenigszins kunnen wij de ligging van het huis bepalen door het belastingkohier van 1586; daaruit blijkt althans dat hij, die de poort doorkwam het aan zijn rechterhand moest zoeken en het dan in het zevende of daaromtrent van de rei vond. Hierdoor ver-

valt de gissing van den Heer D. C. MEYER ¹⁾, die het identificeerde met de woning van ANNA WILLEMSDR. BLAEU, welke in een kohier van 1557 op den Nieuwendijk voorkomt. Immers deze lag aan de overzijde. Dat CORNELIS HOOFT door zijn huwelijk in 1578 met ANNA JACOBSDR. BLAEU in eene gevestigde zaak trouwde is evenwel voor mij waarschijnlijk, echter op andere gronden. Elders ²⁾ heb ik aangetoond dat WILLEM JANSZ. BLAEU noordwaarts van het IJ moge geboren zijn, zijne familie evenwel eene oud-amsterdamsche was en zijn grootvader terzelfde hoogte als waar HOOFT zich later vestigde, een huis in eigendom bezat en bewoonde, waar *de Witte Voet* uithing of in den gevel stond. Er zijn zes kinderen van dien grootvader bekend, maar daaronder geene ANNA genaamd, terwijl de schoonvader van HOOFT de oudste zijner zoons was. Zoo men althans tusschen beiden moet kiezen, is er meer reden in dien *Witten Voet* het huis van HOOFT dan wel het in 1557 op naam van ANNA WILLEMSDR. staande, te zien.

Het schijnt niet zeker te zijn of HOOFT er ook kleinhandel dreef. Zijn schoonvader deed in haring, maar daar dit alleen blijkt uit eene leverantie in 1554 van een vat aan St. Pietersgasthuis „voer die vaste”, wordt daardoor de kwestie niet opgelost.

Eene acte van 1611 doelt bepaalt op groothandel. Den 2 Januari van dat jaar nl. teekenden CORNELIS PIETERSZ. HOOFT en de weduwen van zijne broeders WILLEM en GERRIT eene verklaring, dat zij tevreden waren over hetgeen zij sedert 3 Maart 1607 in compagnie gedaan hadden ³⁾. CORNELIS woonde toen niet meer op den Nieuwendijk ⁴⁾ en had een klein jaar te voren het huis aldaar verkocht ⁵⁾. Deze verkoopacte is het, die omtrent de juiste ligging inlicht.

„CORNELIS PIETERSZ. HOOFT, burgemeester, verkoopt aan GIJSBERT JANSZ. CLOECK een huis op den Nieuwendijk bij de Oude Haarlemmerpoorte plach te wesen tusschen de Smaksteech en Gouwenasteech met een klein huiskin daer achter aen in de Gouwenasteech; grensende noordwestwaarts aan de erfgenamen van MICHEL WILLEMS glasemaker, ende zuidoostwaarts aan PIETER CLAESZ., riembeslagmaker en eenige andere woningen daarachteraan in de Smaksteeg, streckende voor van de middelstrate tot aen een huiskin in een slopken van de Smaksteech ⁶⁾.”

Daar tusschen de twee genoemde stegen slechts drie huizen staan en ook blijkens de oude plattegronden stonden, hebben wij het betrokkene in het midden te zoeken of wel in het thans 16 genummerde. De gevel dagteekent uit onzen tijd en de smidswinkel

1) *Gids* 1881, II. 119.

2) *Tijdschrift Aardrijksk. Genootschap*.

3) *Schepenkennissen* in dato.

4) Reeds in 1605 niet meer; den 18n Augustus van dat jaar verkochten HUYCH JANSZ. en JAN HEYCKENS a's mannen van GRIETGEN en ANNETGEN GHIJSBERTS (BLAEU) aan hun oom CORNELIS PRZ. HOOFT een gang langs de zuidwestzijde van den spijker achter zijn huis op den ouden eijel, door hem toen bewoond; eene erscheiding wordt daarbij geciteerd van CORNELIS PRSZ. met GRIETE RIJCKENDR. zijne schoonmoeder in dato 30 Mei 1596.

5) In 1604 vond ik een door hem verschuldigde losrente van 5 Wilhelmuisschilden vermeld op een huis, tusschen Smak- en Gouwenasteeg. Zie *Bagijnensapiamus*.

6) *Kwijtscheld.* in dato; den 8n Mei 1621 erkende CAREL LENARDTS aan gemelden CLOECK f 5850 schuldig te zijn spruytende uyt den coop van dat huis.

en werkplaats dragen een volkomen modern karakter, zoodat het huisnummer alleen de plek aanduidt, waar het geboortehuis van onzen grooten dichter en geschiedschrijver eertijds stond. Moge de mededeeling ook als zoodanig welkom zijn!

Het tweede, dat ik omtrent PIETER CORNELISZOOM wensch mede te deelen betreft zijne nalatenschap. In het voorbijgaan zij opgemerkt, dat volgens het *register van los- en lijfrenten der stad Amsterdam* van 1587 hij niet 21 Mei 1647 maar reeds den 20sten zou overleden zijn. Hoe dit ook zij, een klein jaar later legde zijne weduwe ter Weeskamer eene verklaring af omtrent het bedrag van zijn erfenis, van den navolgenden inhoud: 24 April 1648 heeft LEONORA HELLEMANS wed. van d' Heer PIETER CORNELISZ. HOOFT ridder in syn leven drossaert tot Muyden en baljuw van Goylandt ter Weeskamer overgeleverd staat en inventaris van de geheele nalatenschap van P. C. H., conform het contract van huwelykse voorwaarden van 27 October 1627 (notaris LAURENS LAMBERTI) competeerende aldus den twee nagelaten kinderen AERNOUT en CHRISTINA voor vaders erf *f* 148012 — 2 — 10, waarvan afgetrocken moet worden voor de Duarie *f* 20000, *f* 914 — 16 voor de doodschulden en *f* 1025 voor een quade schuld van HENDRIK KEMP resteert *f* 126072 — 6 — 10. De weduwe bewijst haren twee kinderen ter voldoening daarvan.

1°. een actie van <i>f</i> 13770 op de Oost-Indische Compagnie, Kamer Amsterdam, tegen de waarde van 470 ½, zooals zij op 18 Juni 1647 syn waardig geweest	<i>f</i> 64719 —
2°. aan beleende actiën van <i>f</i> 9000 in de voorn. Compagnie ad 400 ½ „	36000
3°. twee losrentebrieven op de Staten van Holland en Westfriesland „	16000
4°. een losrentebrief op de Oost-Indische Compagnie, Kamer Amsterdam . . . , „	9000
5°. in contant geld „	353 — 6 — 10
	<hr/> <i>f</i> 126072 — 6 — 10

bovendien competeert den kinderen nog een silver lampet op de cant vergult en silveren beecker; een vergult copken; zes silveren lepels mit vergulde leeuwkes daarop; zes silveren lepels met voetkens; twee silveren soutvaten, staande houwelijk gegeven; een silveren lampetschotel ende pot van S. Hoochheyt; een silveren schenkkkan van de stad Weesp; een silver commeken en lepel van Muyerberch; een gouden ketting met de medalie van het ridderschap van S. Michiel, dat gesecht wordt gerestitueerd te moeten worden door 't overlijden van P. C. H.;

competeert hun nog het goed in den staat P. M. uitgedrukt; soo van hun oom JACOB CZN. H. geërft als anderszins en na haers moeders dood noch *f* 8000 van de duarie ontfangen volgens huwelykscontract, volgens welk der weduwe de bezittingen ende lyftocht der bewesen goederen toestaat tot de mondigheid of huwelyk of haar wederhuwelyk.

In dit bewys consenteerden PIETER HASSELAAR, officier en MR. PIETER CLOECK

de behuwde oomen. Den 18n October 1650 verklaarde CHRISTINA HOOFT geassisteerd met haar man COENRAAD BURCH; den 16n October 1652 verklaarde MR. ARNOUT HOOFT voldaan te zijn.

Er is hierbij niet veel op te merken; de hooge koers der Compagnieactiën treft ons, maar is niet onbekend; het geschenk van *Syne Hoochheyt* had FREDERIK HENDRIK hem vereerd naar aanleiding der opdracht van zijne *Nederlandsche Historiën*.

Men herinnert zich GARBRECHT HOOFT de „*Graftmeermin*” en „*Zang-godin*” aan wie VONDEL in 1650 een rijmpje wijdde ¹⁾. Men heeft de vraag gesteld en niet kunnen beantwoorden welke BRECHTJE aldus door den dichter toegesproken werd. Er zijn er nl. twee bekend, de eene HENRICKSDOCHTER geb. in 1640, de andere PIETERSDOCHTER geb. in 1633. In de genealogie van het geslacht HOOFT ²⁾ verklaart zich ALBERDINGK THIJM voor de laatste en het lag dan ook meer voor de hand aan een 17jarige schoone dan aan een tienjarig kind te denken. Toch hield D. C. MEYER in de *Dietsche Warande* van 1881 een betoog ten gunste der laatste, althans helde voor hem de schaal naar haar kant over; een hoofdreden was zijne opvatting der uitdrukking *grajtmeermin*, waarmede VONDEL op zwentochtjes der jonge dame in het Damrak zou gedoeld hebben. Dit argument overtuigde UNGER in *Oud-Holland* niet en hij zou zich aan de zijde van THIJM geschaard hebben, had hij diens protégée niet in eene acte van ondertrouw alsmede in eene notarieële acte voluit BRIGITTE HOOFT zien noemen. Daar hij nu dezen naam en dien van het versje onmogelijk als dezelfde kon beschouwen, bleef GARBRECHT HOOFT ook voor hem een geheimzinnige onbekende.

Zijn bezwaar was evenwel alleen voor hem onoverkomelijk. De *Bewysregisters der Weeskamer* doen ook hier nieuw licht opgaan. Den 23n Juli 1636 nl. bewees PIETER WILLEMSZON HOOFT aan zijne dochter GERBRICH, oud vier jaren, de erfenis harer moeder NEELTJE PIETERSDR. ten bedrage van f 20300. Daaronder was begrepen een half huis op den Nieuwendijk, „daar 't Witte Hoofd in den gevel staat”; de andere helft kwam haren vader toe ³⁾.

Der zeventienjarige BRECHTJE PIETERSDR. sprak VONDEL dus in 1650 als graftmeermin toe. Of *zij* dan uit zwemmen was geweest, dan wel haar wonen op de Leliegracht hem aanleiding daartoe gaf, kunnen wij in 't midden laten.

1) *Oud Holland* II, 120.

2) bl. 25.

3) Dit huis was van zijn vader, WILLEM CRYNSZ. afkomstig. Zie *Kwijtsch.* 21 Juli 1631.

Twee dichters, die met den Drost den geslachtsnaam gemeen hadden, blijven te bespreken over nl. WILLEM DIRKSZ. HOOFT en JACOB HOOFT. Van eerstgenoemden zagen tusschen 1623 en 1640 eenige blijspelen het licht; de laatste was de vervaardiger van het latijnsche gedicht vóór in SLICHTENHORST's *Geldersche Geschiedenis* geplaatst. Geen van beiden bestond, naar ik meen, hun grooten naamgenoot in den bloede. A priori was dit trouwens zij 't ook mogelijk, toch niet waarschijnlijk te achten. Vindt menige familienaam zijn oorsprong in voorvaderlijken gevelsteen of uithangbord, voor de familie HOOFT ligt die afleiding voor de hand. Zoo vinden wij in 1555 dye kinderen van SYMON LOUWERISZON in dat gulden hoeft in de Warmoesstraat¹⁾ en dit is een voorbeeld uit velen. In 1591 werd een CAERL HOOFT, lademaker van beroep en van Aken komende, poorter van Amsterdam²⁾ en vier jaren later trouwde er een timmerman JAN CAERLSZ HOOFT van Antwerpen geboortig³⁾. Het zou nutteloos zijn meer dergelijke voorbeelden op te noemen. Dat het dragen van den naam HOOFT geen aanspraak geeft op eene plaats in de genealogie van het bekende geslacht van dien naam behoeft niet betoogd te worden. Bepaaldelijk bleek mij dit voor bovengenoemden JACOB HOOFT, wiens stamboom ik toevallig kon opmaken.

Zekere TYMAN NANNINKS⁴⁾ reeds vóór 1514 overleden, had uit zijn huwelijk met ALYT JAN BETHSDR. een zoon JACOB, die in 1540 JACOB HOOFT genaamd wordt. Deze was getrouwd met GEERTE CLAESDR.⁵⁾ en had zes kinderen, waaronder een viertal zoons⁶⁾.

De oudste JAN BETH was zuivelkooper van beroep, woonde in het gulden vlies in de Kalverstraat en werd er waarschijnlijk 1 Mei 1596 ter Nieuwekerke uitgedragen⁷⁾.

De tweede THYMAN was priester en wel pastoor te Aalsmeer, LOBBERICH JACOBS dr. bewees des niettemin 22 November 1577 haren vier kinderen (JACOB, HENRIK, JAN en MARIE) zijne nalatenschap als hun vaders erfenis⁸⁾.

1) *Oudste Grafboek Oude Kerk, Vrouwenkoor* ol. 100.

2) In dato 19 September.

3) *Zie Kerkintekenregister* in dato 9 December 1595.

4) Hij had een broeder PIETER NANNINKS; zie *Bewijsregister der Weeskamer* III 84; zijne vrouw was waarschijnlijk eene dochter van JAN BETH DIRKSZ., en in dat geval eene zuster van AEFJE (die eerst met CLAES DIRKSZON en later, na 1519 met HENDRIK BROUWER getrouwd was) van JAN en van de vrouw van Mr. JAN MEYSTER.

5) *Zie Rentebriefv.* I 154 vº, 155.

6) De twee dochters waren GRIET geboren in 1520 en HILLEGOND, welke laatste met CORNELIS JACOBS huwde en in 1548 als overleden voorkomt. Zij had twee kinderen: THYMAN, in 1541, en MARIE, in 1545 of '46 geboren.

7) Hij verkocht 14 Febr. 1571 een huis in de Gansoord, waar tot dusver de twee compassen uitgehangen hadden strekkende tot achter aan 't huis van den verkooper, waar thans de drie compassen uithangen. *Kwijtsch.* VIII 206. Zijn huis in de Kalverstraat stond over de Wijde Kerksteeg op den Zuiderhock van de Banninkstege. *Rentebriefv.* I 203. Hij was gehuwd met MARY HENDRIKSDR. (*Bewijsreg. der Weeskamer* 29 October 1586) met wie hij 21 Mrt. 1582 testee de voor notaris PIETER CORT JANSZ. In 1560 kocht hij met haar een graf in de Oude Kerk, maar verkocht het 13 August. 1585 weder. Dat hij in 1596 begraven werd is onzeker, daar de familienaam ontbreekt, en er naamgenooten van hem waren (zie *Kerkintek. register* in dato 24 Jan. 1579) in 1586 leefde hij nog.

8) *Zie Bewijsregister ter Weeskamer* X 165; THYMAN JACOBSZ was geboren in 1517; zijne nalatenschap bedroeg

De derde QUIRIJN of CRIJN was huidekooper en wordt 1555/56 als hoofdman van de Voetboog en 1561 als regent der Oude Zijds Kapel genoemd. Hij werd 1584 in de Oude Kerk begraven ¹⁾.

De vierde eindelijk GOOSSEN was even als zijn oudste broeder „zuivelcoper” van beroep ²⁾ en in 1583 en '84 huissittenmeester aan de Nieuwe zijde. Hij was gehuwd met GRIET JANSdr. ROGGEbroodt ³⁾, wellicht eene dochter van JAN JANSZ. van dien naam, die in 1557 in de Molsteeg het barbiersambacht uitoefende. Hunne kinderen zijn mij niet bekend geworden, maar waarschijnlijk heeft althans hij hen overleefd. ⁴⁾ Immers toen Mr. JACOB HOOFT, advokaat den 27en Mei 1659 een huis op den N. Z. Voorburgwal verkocht, deed hij dit als erfgenaam van zijn grootvader en grootmoeder GOOSSEN JACOBS HOOFT en GRIET JANS., die het 14 Juni 1600 gekocht hadden ⁵⁾.

Daar SLICHTENHORST'S *Geldersche Geschiedenissen* van 1654 dateeren, komt de leeftijd van deze JACOB HOOFT beter uit dan die van JACOB JANSZ., volgens de genealogie van het geslacht HOOFT (bl. 17) vermoedelijk vervaardiger van het Titeldicht. Immers diens oudste zoon werd in 1684 geboren en al was hij op twintigjarigen leeftijd aan het dichten gegaan, dan zou hij toen toch vijftig jaar geweest zijn, wat wel mogelijk maar niet waarschijnlijk is ⁶⁾.

Evenmin als JACOB HOOFT, behoorde WILLEM DIRKSZ. HOOFT, naar ik meen, tot de familie van PIETER CORNELISZOOM. In de genealogie van diens geslacht is hij niet thuis te brengen, terwijl de jaren der volgende akte niet in strijd zijn met hetgeen omtrent hem bekend is.

Zooals wij boven zagen, dateeren zijne tooneelspelen van 1623 tot 1640.

Den 5en December 1612 nu bewees DIRK WILLEMSZ. HOOFT, speelman, aan zijne acht onmondige kinderen de erfenis hunner moeder MARITJEN WIJNANDS dr. Het achttal was het volgende: STEFFENIJE oud 21, PIETERTGEN oud 19, WILLEM oud 18, JAN oud 15, TRIJN oud 13, WIJNANT oud 10, MARITGEN oud 7 en JANNETGEN oud 5 jaren. Goedgekeurd werd het bewijs door ADAM DIRCKS den gehuwden broeder en CORNELIS en WILLEM WIJNANTS, de oomen der kinderen. Tot de moederlijke nalatenschap behoorde o. a. een half huis in de Oranjestraat.

WILLEM was dus geboren in 1594 of '95; zijn beroep blijkt, uit zijne acte van

f 50.— Zijne kinderen waren geboren respectievelijk 1556/7, 1562/3, 1567/8 en 1569/70; MARIE trouwde met RIEUWERT DIRKZ een bakker, zie *Bewijsregister ter Weeskamer* 13 Maart 1603.

¹⁾ Woonde 1557 in de Nieuwebrugsteeg; verkocht 1564 een huis in de Warmoesstraat, genaamd de Moriaan aan zijn zwager BAREND GERRITS. (Zie *Kwijtsch. en Royboek*, in dato 8 Maart 1545) was 1568 voogd van St. Paulusconvent.

²⁾ *Rentebrieven* in dato 16 Juni 1562; hij vestigde tevens een rente op een huis in de Wijdekerkstege; den 8n Mei 1571 kocht hij met zijn zwager JAN BARENTS een huis op den N. Z. Achterburgwal bij de Sijlsteegbrug. Hij was geboren in 1533.

³⁾ *Bewijsregister ter Weeskamer* IX. 209 v.

⁴⁾ Hij leefde nog 13 Maart 1603.

⁵⁾ *Kwijtscheldingregister* in dato.

⁶⁾ Zie bovendien omtrent dezen JACOB, D. C. MEYER *Aanvull. op de genealogie Hooft. D. Warande* 1881.

ondertrouw in dato 25 Augustus 1617 met ENGELTJE JAN LODEWIJKS Dr. Hij wordt daarin nl. *glaseschrijver* genoemd. Hij zelf of zijn bruid behoorde niet tot de heerschende kerk, zoodat het huwelijk den 10en September ten Raadhuize moest gesloten worden. Onbemiddeld was de bruigom niet; 4 September 1621 ten minste verkocht hij aan zijn vader een huis op de Rouaansche Kaai; ook in deze acte wordt zijn beroep vermeld. Tot eigen woning begeerde DIRK WILLEMSZ. dat huis niet; immers reeds 19 Maart 1619 had hij zich als provenier in het St. Jorishof ingekocht.

